گۆڤاری کەرکوک 44

گۆڤارێکی ڕووناکبیری گشتی وەرزییە ژمارە (4) ساڵی یازدەهەم ، بەهاری 2010

* ململانێ لەسەر کەرکوک تەنها نەوت نیە
عەبدوڵڵا مەحمود

* صحافە کرکوک
صباح بازرگان

* مێژووی ڕەنگ و نەخش و نیگار لە تەلار سازی کوردستاندا
سمکۆ بەهرۆز

* بنەڕەتی ناوی چەمچەماڵ

گۆڤاری کەرکوک ژمارە ٤٤ ساڵی ٢٠١٠

مێژووی خەباتی سەندیکایی لەناو کۆمپانیای نەوتی کەرکوک

فەرهاد هەمزە

دوا بەدوای دروست بوونی کۆمپانیای نەوتی عێراق (IPC) لە بیستەکانی سەدەی رابردووداو رۆژ بە رۆژ زیادبوونی ژمارەی کرێکاران گومان لەوەدانیە ووردە ووردە خەباتی سیاسیش خۆی دەئاخنێتە ڕیزەکانیانەوە.

هەموو کەسێکی شارەزا لە مێژووی عێراق چاك دەزانێت کەساڵانی چلەکانی سەدەی رابردوو حیزبی شیوعی لەو پەڕی هەڵکشاندا بوو شاری عێراق نەمابوو شانەو رێکخستنەکانی تێدا نەچێنن، شوێن نەمابوو ئەندامیانی تێدا نەبێت، بێگومان کۆمپانیای نەوتیش یەکێك بوو لەو شوێنانەو حیزبی شیوعی توانیبووی لە ڕێگەی بانگەشەی چاککردنی گوزەرانی کرێکاران و زیادکردنی

موچەوە خۆی بخزێنێتە نێو ڕیزی کرێکارانەوە، توانیشی سەر بکەوێت لە سازدانی هەندێ خۆپیشاندان‌و مانگرتن کە بەناوبانگ ترینیان خۆپیشاندانەکەی ساڵی ١٩٤٦ی (گاور باغی) یە کە ژمارەیەک شەهیدو بریندای لێکەوتەوە، لەو سەردەمەدا چالاکی ڕێکخراوە ناسیونالیستە کوردییەکان لەناو کۆمپانیای نەوت لاواز بوو هیچ سەندیکایەکیش بەرەسمی بوونی نەبوو.

هەڵگیرسانی شۆڕشی ١٤ی تەمموزی ساڵی ١٩٥٨و هاریکاری کردنی حوکمی تازە لەلایەن شیوعی یەکانەوە ڕێگەی والا کرد کە حیزبی شیوعی بتوانێت بە ئاشکراو بێ سڵەمینەوە لە هەموو فەرمانگەو کۆمپانیاو سوچەو کۆلانێک ڕێکخراوی پیشەیی سەر بە حیزبی شیوعی دابمەزرێنێت، سەبارەت بە کۆمپانیای نەوتی کەرکوک لە کۆتایی ساڵی ١٩٥٨دا یەکەم تەشکیلەی سەندیکای نەوت بەرەسمی دامەزراو لە ژێر کۆنترۆڵی شیوعی یەکاندا بوو یەکەم سەرۆکی

نەجمەدین گلی

ئەو سەندیکایەش تۆفیق ئەحمەد بوو، ستافەکە تێکەڵ بوو لە هەمو پێکهاتەکانی کەرکوک، سکرتێری گشتی سەندیکا کابرایەکی مەسیحی بوو بەناوی تۆما تۆماس کە دوواتر ڕووی لە چیا کردو بوو بە پێشمەرگەیەکی شیوعی، ئەو کوردانەی لە ریزی ئەو سەندیکایانە کاریان دەکرد ئەمانە ناوی دیارەکانیانە ئەحمەد حاجی قادر، بەهائەدین فەرەج نوێنەری کەرکوک بوو لە سەندیکای گشتی لە بەغدا، مەحمود حەمید، تەلعەت گلی، حەسیب گلی، فریدون خەلیفە، شەفیق ئەمین، رەمەزان زامدار، کەمال حەسەن کەلەمێرد، ئیبراهیم

عەبدولقادر.

لە ساڵی ١٩٦١ ماوەی هەنگوینی نێوان حیزبی شیوعی‌و عەبدولکەریم قاسم کۆتایی پێهات‌و حکومەت دەستی کرد بەراوە دونانی ئەندامانی ئەو حیزبە، سەرەنجام سەندیکای نەوتیش لەبەریەک ترازاو هەڵوەشایەوە.

بێگومان ئەو سەندیکایە لە گشت بەشەکانی نەوت بە کەرکوک‌و شارەکانی تردوە وەک K٢,k٣ لیژنەی سەندیکای هەبووە، لە گرنگترین ئەرکەکانی سەندیکا لەو کاتەدا وەستان بوو لە ڕووی کۆمپانیای IPCکە ئینگلیزەکان دەیان برد بەڕێوە، بەردەوام هەوڵیان دەدا مافی زیاتر بۆ کرێکاران بپچڕنەوە، لەو دەست کەوتانەی بەدەستیان هێنا زیادکردنی مووچەی (٥)دینار بوو بو هەر کرێکاێک، هەروەها بەردەوام لە گفتوگۆو دانوستاندا بوون لەگەڵ کۆمپانیاکاندا، جگە لەمە توانیان یاسای بە ئارەزوو دەرکردنی کرێکار هەڵبوەشێننەوەو نەتوانن لە خۆیانەوە کرێکار نانبڕاو بکەن.

دوای هەڵوەشانەوەی تەشکیلەی سەندیکای نەوت هەڵبژاردنێکی تر ئەنجام دراو عەرەبێک بەناوی (ابو ثامر) بوو بە سەرۆکی سەندیکا.

لە دوای کودەتای ساڵی ١٩٦٣ سەندیکا لەلایەن ئیشتراکی عەرەبیەوە کۆنترۆڵ کراو کابرایەکی عەرەب بەناوی (کامل تکریتی) بوو بە سەرۆکی ئەو سەندیکایە.

بە دوو لەت بوونی پارتی دیموکراتی کوردستان‌و جیابوونەوەی باڵی مەکتەبی سیاسی خەباتی کرێکارانی کورد لە ناو کۆمپانیای نەوتی کەرکوک دەستی پێ

کردەوە، لە ساڵی ١٩٦٨ هەڵبژاردنێك بۆ سەندیکای نەوت ئەنجام دراو (ئیبراهیم حوسێن کەنانی) کە فەرمانبەرێکی عەرەب بوو کرا بە سەرۆکی سەندیکا (نەجمەدین گلی)یش بوو بە سکرتێر، فازڵ عەلی کە کرێکارێکی کورد بوو لە ستافی سەندیکا کە بوو.

لە ساڵی ١٩٧١ دوای یەکگرتنەوەی هەردوو باڵی پارتی بڕیاردرا یەکێتی سەندیکاکانی کەرکوك دابمەزرێ‌و نجم الدین گلی بوو بە سەرۆکی یەکەمی ئەو سەندیکایە، بینای سەندیکاکەش لە شوێنی ئێستای لقی سێی پارتی دیموکراتی کوردستان بوو، هەیکەلی ئیدارەی سەندیکاکە تێکەڵ بوو لە هەموو نەتەوەکان ژمارەشیان حەوت کەس بوو لەوانە فازڵ عەلی (کورد)، تورکمانێك بەناوی رەشید، دوو عەرەبیش بەناوەکانی خەلیل جبوری‌و عیزەدین حەموودی.

یەکێك لە پرۆژە گرنگەکانی ئەو سەندیکایەلەو کاتەدا پێشنیاری دروست کردنی دوو هەزار خانوو بوو بۆ کرێکاران کە ئێستا بە (الفین دار) ناسراوە.

لە شوباتی ساڵی ١٩٧٤ پێش مانگێك لە دەست پێکردنەوەی شۆڕش حکومەتی بەعس دەستی کرد بە راگواستنەوەی کرێکارانی کورد لە کۆمپانیای نەوت، لە یەکەم هەنگاودا داوای گواستنەوەی ١١٨ کرێکاری کوردی کرد بە پێی نوسراوی ژمارە (١) (المکتب الخاص امن ٨/١٢٠) ئەو چالاکوانانە سەندیکاییانەی ناویان هاتبوو بریتی بوون لە شکور مەردان جێگری سەرۆکی دەستەی بەڕێوەبەرایەتی سەندیکای نەوت‌و کانەکان، جیهاد ئیبراهیم ئەندامی دەستەی بەڕێوەبەری سەندیکا، ئەنوەر میرزا سکرتێری دەستەی بەڕێوەبەر، نەجمەدین گلی سکرتێری

یەکێتی سەندیکاکانی کرێکاران لقی کەرکوک لەگەڵ هەندێك ئەندامی لیژنە سەرەکیەکانی سەندیکا.

بە هەلگیرسانی شۆڕشی ۱۹۷٤ پۆل پۆل کرێکاری کورد پەیوەندییان بە ریزەکانی شۆڕشەوە دەکردو سەندیکای نەوت بە تەواوی هەڵوەشایەوە ئیتر سەندیکایەکی تری سەر بە بەعسیەکان دامەزرا، ئەوانەش کە لەو ماوەیە سەرۆکی سەندیکا بوون بریتی بوون لە عاید مرعی، محمود نعیمی تا ساڵی ۱۹۷۸ سەرۆکی سەندیکا بوو، لە ساڵی ۱۹۷۸- ۱۹۸۷ جهدی هزاع الجمیلی سەرۆکایەتی سەندیکای وەرگرت. لە دوای ساڵی (۱۹۷٤)ەوە سەندیکای نەوت بوو بە رێکخستنی حیزبی بەعس لەناو کۆمپانیای نەوت داو هیچ شێوەیەك مۆرکی پیشەیی تێدا نەمابوو

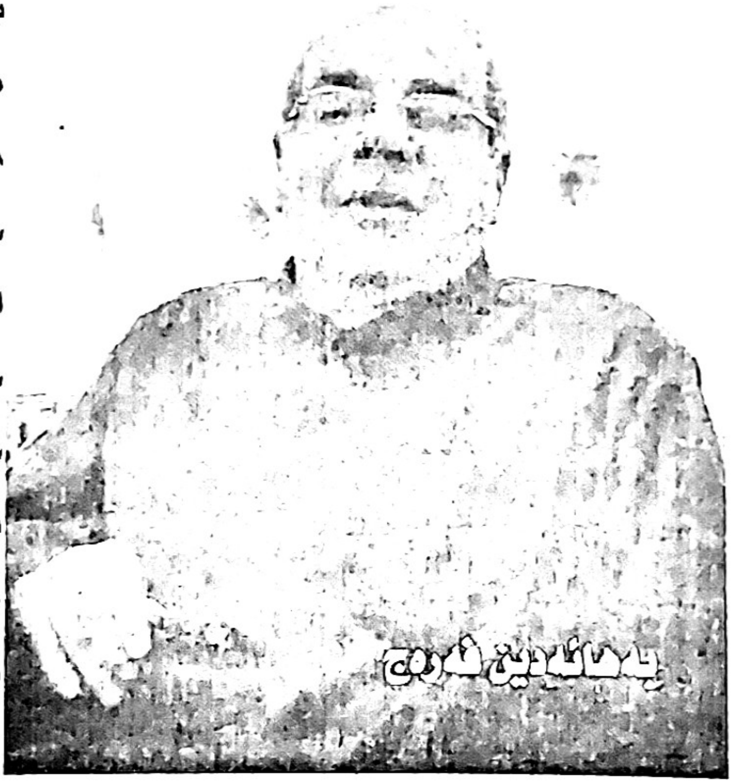

سەد لە سەد بڕیارو فەرمانەکانی سەرکردایەتی بەعسیان جێ بەجێ دەکرد.

لە ساڵی ۱۹۸۷ بەبڕیاری سەدام حوسێن هەموو سەندیکا کرێکاریەکان هەڵوەشایەوەو کرێکاران کران بە فەرمانبەر.

بارودۆخەکە بەم چەشنە مایەوە تا ئەو کاتەی لە نیسانی ۲۰۰۳ پرۆسەی ئازادی هەلگیرساو رژێمی بەعس رووخا.

دوای ڕووخانی بەعس لە کۆتایی مانگی نیسانو سەرەتای مانگی ئایاری ۲۰۰۳ چەند کەسێك سەر بە پارتی کۆمۆنیستی عێراقی لەوانە (ئوسامە سەمیر عەبود) کە هاوردەیەکی مەسیحی خەلکی بەسرە بوو هەوڵی دروست کردنی

سەندیکایەکیان دا کە زۆربەی دروشمو نامانجەکانیان دژ بە کورد بوو، لەبەرامبەر ئەمەشدا لە ١٧ ئایاری ٢٠٠٣ ژمارەیەك کرێکارو فەرمانبەری کۆمپانیای نەوتی باکور لە گۆڕەپانی بەشی میکانیك کۆبوونەوەیەکیان ساز کردو لەوێدا دامەزراندنی سەندیکای نەوتیان راگەیاند , لەهەمان کاتدا سەرۆكو ئەندامانی دەستەی کارگێری کە ژمارەیان ٩ کەس بوون ئاشکرا کرا، لە

٢٠٠٣/١١/١شدا یەکەم بڵاوکراوەی تایبەت بە سەندیکاکەیان بەناوی (صوت الحق) بڵاو کردەوە، ئەوانەی بەشداری دروست بوونی ئەم سەندیکایەیان کرد جەمال عەبدولجەبار ئەکرەم، ئەوزاد کەریم، ئیبراهیم ئەحمەد بەکر، عەباس جەلیل، ئەمانە زیاتر سەر بە مەڵبەندی کەرکوکی (ی.ن.ك) بوونو لەناو کۆمپانیاشدا شەهید غازی تاڵەبانی بەگەرمی پشتیوانی لێ دەکردن.

ئەم دوو سەندیکایەی دامەزرا کەوتنە ململانێوەو سەرەنجام ئەوەی سەر بە حیزبی کۆمۆنیست بوو توایەوەو لەبەر یەك هەڵوەشایەوە ئەوەی تریان مایەوەو درێژەی بە کارەکانی خۆی دا.

ئەم سەندیکایە تا ئێستا خاوەنی ٦٥٠ ئەندامەو توانیویەتی تا رادەیەکەك هەندێ کار بکات لەبەرژەوەندی کرێکارانی نەوتدا بەڵام لە ئاستی پێویسدا نین، دەتوانم هۆی سستیان بگەڕێنمەوە بۆ ئەم چەند خاڵە:-

١- دان پێدانەنانیان لە لایەن وەزارەتی نەوتەوە کۆسپێکی گەورەی بەردەمیانە چونکە وەزارەت دان بە هیچ سەندیکایەکدا نانێت لەناو کۆمپانیا نەوتیەکاندا

ئەمەش وای لێکردوون ناوی خۆیان بنێن (لیژنەی ئامادەکاری سەندیکای نەوت)و بە حوکمی عیلاقات نەبێت دەنگیان بە هیچ شوێنێك ناگات.

٢- وەرنەگرتنی عەرەبی هاوردە، بەپێی فەرمانی سەرووی خۆیان کە ڕێکخراوە دیموکراتیەکانە نابێت عەرەبی هاوردە وەربگرن کە ئەمەش بووەتە هۆی کەمتر کۆبونەوەی کرێکارو فەرمانبەر لە دەوریاندا ئەمە لە کاتێکدا نزیکەی ٤٠٪ی کۆمپانیاکە عەرەبی هاوردەیە.

٣- سستی و بێ توانایی دەستەی کارگێڕی، بێگومان کاری سەندیکایی کارێکی مەیدانیو قورسەو پێویستی بە کادیری کارامەو بەجورئەتو خۆنەویست هەیەو ئەندامەکانی لە دوورترین خاڵدا بەسەر بکاتەوەو لە کێشەکانیان بکۆڵێتەوە، بەڵام ئەم سیفەتانە لە سەرۆك‌و دەستەی کارگێڕی ئەم سەندیکایەدا نیەو زیاتر لە پشت مێزەوە کاردەکەن‌و بەرنامەیەکی چڕو پڕی کارکردنیان نیە، نکۆڵی لەوە ناکەین چەند کارێکی کەمیان بۆ کرێکارو فەرمانبەران کردووە لەوە بەدوا چالاکیەکانیان تەنها سازدانی سەیران بوە بۆ هاوینە هەوارەکان.

٤- بەهۆی سەرپەرشتی کردنی ئەم سەندیکایە لەلایەن هەرێمی کوردستانەوە حەساسیەتێکی لای زۆربەی عەرەب‌و تورکمانەکان دروست کردووەو وای لێ کردوون بە سەندیکایەکی سەربەخۆی نەزانن. نابێت ئەوەشمان لەبیر بچێت بە حوکمی ئەوەی ئەم سەندیکایە زیاتر مۆرکی یەکێتی پێوە بوو بۆیە هەروەك نەریتی شارەکانی تری هەرێم سەندیکایەکی تری سەر بە پارتی دروست کراو (بەکر فەقێ) کرا بە سەرۆکی ئەو سەندیکایە، بارەگاکەشی لەناو بەشی (نقلیات) بوو. بوونی دوو سەندیکا کە هەردووکیان کورد بەڕێوەی دەبردن، خاڵێکی تری لاوازی ئەو سەندیکایانە بوون، عەرەب‌و تورکمان نەیان ئەزانی روو لە کام لایان بکەن، هەرچەندە هەوڵ درا یەك بخرێنەوە بەڵام هەموو هەوڵەکان بێ ئەنجام بوون.

لەسەرتای ئەمساڵیش (٢٠١٠) کاتێك کە حەمید ئەلساعدی بوو بە بەڕێوەبەری

گشتی کۆمپانیای نەوتی باکور بڕیاری دا هیچ مامەڵەیەك لەگەڵ ئەم سەندیکایەدا نەکرێ‌و دەرگاکەیان داخست‌و ستافەکەشی بڵاوەیان لێ کرد.بەڵام دوای ماوەیەکی کورت بە هەوڵی بەڕێز مام جەلال سەر لەنوێ دەرگای کرایەوە.

ئەمانەی باسمان کرد چەند پوختەیەك بوون لە مێژووی کاری سەندیکای لەناو کۆمپانیای نەوتی کەرکوکدا، هەر کەسێکیش لەمە زیاتری پێیە بەو هیوایەی لە ڕێگەی هەر رۆژنامەو گۆڤارێکەوە بێت بڵاوی بکاتەوە.

تێبینی

- بەشێك لەم زانیاریە مێژووییانە لە بەڕێزان (نەجمەدین گلی و بەهادین فەرەج)ەوە وەرگرتوە کە لەکاتی خۆیدا دوو چالاکوانی تێکۆشەری سەندیکایی بوون.

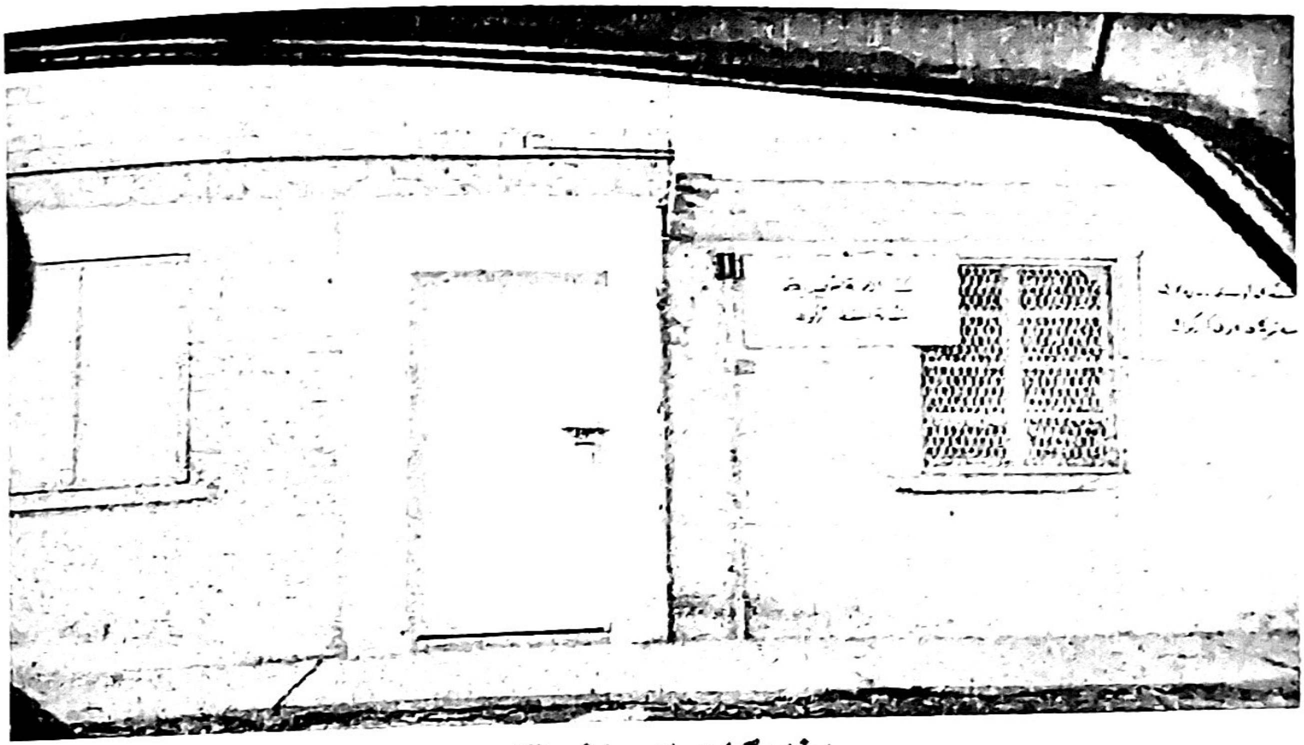

سەندیکا دوای داخستنی